

Kertomusluonnoksesta annetut lausunnot

12/2023 Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat

D/368/04.06.01/2022

Sisäministeriö, 7.8.2023.

Valtiovarainministeriö, 9.8.2023.

Maahanmuuttovirasto, 8.8.2023.

Poliisihallitus, 8.8.2023.

ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA-keskus, 4.8.2023.

Varsinais-Suomen ELY-keskus, 7.7.2023.

Väylävirasto, 8.8.2023.

Valtiontalouden tarkastusvirasto
kirjaamo@vtv.fi

Lausuntopyyntö D/368/04.06.01/2022

Sisäministeriön lausunto VTV:n tarkastuskertomusluonnoksesta Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat

Sisäministeriö pitää VTV:n tarkastuskertomusluonnoksessa esitettyjä suosituksia varsin perusteltuina. Sisäministeriö tulee kiinnittämään Maahanmuuttoviraston vastaisessa ohjauksessa ja tarkastuksissa erityistä huomiota hankintamenettelyjen lain- ja asianmukaisuuden varmistamiseen.

Sisäministeriön hallinnonalan eri aihe-alueiden verkostoissa tullaan ottamaan VTV:n havainnot esille (esim. hallinnonalan hankinta-asiantuntijoiden verkosto, tietohallintoasioita yhteen sovittava ja ohjaava ryhmä sekä tulossuunnittelun ja –seurannan ryhmät). Hallinnonalan kaikkia virastoja kehoitetaan käymään useampivuotiset sopimuksensa läpi sekä analysoimaan niiden asianmukaisuus ja taloudellisuus, kiinnittäen huomiota myös sopimusten hinnankorotusehtojen toimivuuteen. Tältä osin VTV:n suositus indeksiehtojen käytön ohjauksesta nähdään erittäin tervetulleena. Mainittakoon ICT-hankintojen osalta, että Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton yhteisessä Hankinta-Suomi –ohjelmassa on keväällä 2023 valmistunut opas näiden hankintojen haasteisiin (ICT-hankintojen pelikirja), joista esille on nostettu mm. epäsopivat hankintaprosessit, liian laajat hankintakokonaisuudet ja vähäinen vuoropuhelu toimittajien kanssa sekä hankintojen epäkiinnostavuus toimittajille. Pelikirjassa todetaan myös tarve jatkokehittämiselle mm. erityyppisten ICT-hankintojen ohjeistuksen parantaminen ja yhteiset sopimuskäytännöt.

Tarkastusraportin perusteella on selvää, että virastojen hankinta- ja sopimusosaamiseen tulee panostaa aiempaa enemmän ja hyödyntää samalla tiedossa olevia muiden virastojen hyviä käytäntöjä. Mikäli virastolla ei ole riittäviä resursseja käytettävissään, tulisi erityisesti laajoissa ja monimutkaisissa hankinnoissa harkita osaamisen vahvistamista ulkopuolisella palvelulla.

Ministeriö tulee myös ottamaan esille hankinta-asiakirjojen koko elinkaaren aikaisen dokumentoinnin. Asianhallintajärjestelmän yhteyteen kehitetyn sopimushallintaosion käyttöönotto on osaltaan parantanut mahdollisuuksia asianmukaiseen hankinta- ja sopimusasiakirjojen tallettamiseen ja luettelointiin sekä sopimusten seurantaan, mutta sähköisten kilpailuttamisjärjestelmien ja tilaustenhallintajärjestelmän käyttöönoton myötä on edelleen syytä kiinnittää huomiota katkeamattomaan ja kattavaan asiakirjojen säilyttämiseen erityisesti siirrettäessä asiakirjoja järjestelmästä toiseen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Useita tarkastusraportissa esille tuotuja hankintojen ongelmakohtia voidaan käsitellä sisäasiainhallinnon hankintaohjeen päivityksessä, joka on suunniteltu toteutettavaksi syksyllä 2023.

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Hallitusneuvos

Ulla Kumpulainen

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi

SM maahanmuutto-osasto
SM poliisiosasto
SM hallinto- ja kehittämisosasto

Lausunto

9.8.2023

 VN/19136/2023
 VN/19136/2023-VM-3

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiovarainministeriön lausunto VTV:n tarkastuskertomusluonnoksesta koskien valtion pitkäkestoisia palveluhankintoja

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt lausuntoa tarkastuskertomusluonnoksesta Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat. Tarkastuksen kohteina oli kuusi valtion hankintayksikköä sekä näiden yhteensä neljätoista pitkäkestoista hankintaa. Tarkastuksessa selvitettiin pitkäkestoisten hankintojen lainmukaisuutta ja taloudellisuutta sekä hankintayksiköiden sisäisen valvonnan asianmukaisuutta. Lisäksi selvitettiin syitä pitkäkestoisten hankintasuhteiden syntymiselle.

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen (Valtori) toimintaa koskevista tarkastuksen tuloksista ja suosituksista seuraavaa:

Sopimusmenettelyihin liittyviä dokumentaation puutteita havaittiin toisessa Valtorille asiakasvirastolta siirtyneessä sopimuksessa. Myös puutteet olennaisten asiakirjojen saatavuudessa vaikuttivat joidenkin hankintatapauksina tarkastettujen Valtorin hankintojen laillisuuden ja asianmukaisuuden jälkikäteiseen tarkastettavuuteen.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Valtorin vuoden 2022 tilinpäätöskannanotossaan Valtoria ryhtymään toimenpiteisiin hankintojen ja hankintasopimusten seurantamenettelyiden kehittämiseksi Valtorin sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausumassa esille tuodun mukaisesti. Valtiovarainministeriö on myös pyytänyt tilinpäätöskannanotossaan Valtoria ryhtymään toimenpiteisiin Valtiontalouden tarkastusviraston vuosiyhteenvedossa esitettyjen suositusten (tiettyjen ICT-hankintojen sopimusten läpikäynti ja varmistuminen siitä, että kaikki siirretyt sopimukset löytyvät) osalta.

Valtiovarainministeriö puoltaa Valtiontalouden tarkastusviraston suositusta siitä, että Valtorin tulee varmistaa siirtyneiden sopimusten valvonnan kannalta riittävä hankinta-asiakirjojen arkistointi.

Tarkastuksen perusteella hankintayksiköt eivät ole kaikilta osin onnistuneet johtamaan hankintoja strategisena toimintona, jossa kilpailuolosuhteita hyödynnetään täysipainoisesti. Valtorin yleisluontoisissa tarjouskilpailuissa Valtori on tyypillisesti saanut tarjouksia kolme tai enemmän mutta pienen teknologian tapauksissa tarjouksia on voinut olla tätä vähemmän.

Tarkastuskertomuksessa esille tuodun mukaisesti Valtorissa hankintoihin liittyvien strategisten tavoitteiden toteutumisen systemaattisen mittaamisen kehittäminen on havaittu yhdeksi kehitystarpeeksi kansallisen julkisten hankintojen strategian osa-alueisiin liittyen.

Valtiovarainministeriö puoltaa Valtiontalouden tarkastusviraston suositusta siitä, että Valtorin tarkastuksen kohteena olleiden muiden hankintayksiköiden ohella on suositeltavaa kiinnittää huomiota hankintojen johtamiseen strategisena toimintona, jossa tavoitteena on saada aikaan riittävästi kilpailua ja hyviä tarjouksia.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Finanssineuvos

Tarja Sinivuori-Boldt

Jakelu Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV

Tiedoksi Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV, Teemu Kalijärvi
Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV, Lassi Perkinen

kirjaamo@vtv.fi

Lausuntopyyntö; 16.6.2023, D/368/04.06.01/2022; Tarkastuskertomusluonnos Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat

Maahanmuuttoviraston lausunto Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusluonnoksesta

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen asiassa: Tarkastuskertomusluonnos Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat. Maahanmuuttovirasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Maahanmuuttoviraston pitkäkestoiset hankinnat tarkastuskertomuksessa

Maahanmuuttovirasto kiittää VTV:tä tarkastuksen toteuttamisesta ja esiin nostetuista huomioista. Tarkastusraportissa ei ole noussut esiin asiavirheitä.

Maahanmuuttovirasto toteaa, että tarkastuksen kohteena olleet pitkäkestoiset hankinnat ja niissä havaitut puutteet ulottuvat varsin pitkälle historiaan. Virasto on tunnistanut sekä UMA-järjestelmän että vastaanottotoiminnan hankintamenettelyihin liittyvät haasteet ja jo ryhtynyt korjaaviin toimenpiteisiin ennen tämän tarkastuksen toteuttamista.

Maahanmuuttovirasto on myös tämän tarkastuskertomuksen havaintojen perusteella määritellyt korjaavat toimenpiteet ja vastuutahot. Tavoite on, että hankinta- ja sopimusasiat ovat järjestelmällisesti hoidettu ja tarkastusraportin esiin tuomat epäkohdat ovat kunnossa myös sisäisen valvonnan osalta. Viraston hankintaohjeen mukaiset menettelyt ja niiden noudattamisen varmistaminen ovat ensisijaisia mm. osana päivittäisjohtamista. Myös hankinta-asiantuntemusta ja henkilökunnan osaamista hankinta- ja sopimusasioissa on lisätty ja tullaan edelleen vahvistamaan.

ICT-hankinnat

Kuten tarkastusraportissa on kuvattu, ICT-hankinnoissa syynä pitkään jatkuville sopimuksille voivat olla järjestelmän kehittämisen tilanteet, joissa toimittajan vaihtumiseen voi liittyä merkittäviä riskejä mm. toimintavarmuuden ja myös teknisen yksinoikeuden tilanteiden osalta. Maahanmuuttovirasto on valmistellut UMA-järjestelmän kilpailutusta, ja mm. varmentanut sopimusjuridisia asioita varmistaakseen kilpailutuksen onnistumista ja mahdollista tilannetta toimittajan vaihtumisen osalta. Virasto kilpailuttaa UMA-järjestelmän ensi vuoden aikana.

Vastaanottokeskuspalveluiden hankinnat

Vastaanottotoimintaa määrittää varsin vahvasti määrien ennakoimattomuus ja nopeasti tarve lisätä vastaanottokapasiteettia. Oikeamääräisen

kapasiteetin hallinta on haastavaa ja virasto on onnistunut sekä nostamaan että vähentämään kapasiteettia tilanteiden edellyttämällä tavalla. Virasto on hankintamenettelyiden osalta joutunut kriisitilanteissa suoraan hankintaan, joille on ollut hankintalain mukainen peruste. Virasto on kilpailuttanut vastaanottokeskusten hankintaa asteittain vuodesta 2022 lähtien. Tällä hetkellä pitkälti Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja siitä aiheutunut pakolaisaalto ja sen ennakoimattomuus on aiheuttanut tarpeen suoraan hankinnalle. Virasto parhaillaan korvaa suoraan hankittua kapasiteettia kilpailutetulla ja luopuu suoraan hankinnoista asteittain.

Tarkastusviraston suositukset

Maahanmuuttovirastolla on kattava hankintaohje, johon on kirjattu viraston hankintojen toteuttamismenettelyt ja sopimushallinnan menettelyt. Maahanmuuttovirasto arkistoi hankinta- ja sopimusasiat sähköiseen asianhallintajärjestelmään. On erittäin tarpeellista, että hankinta- ja sopimusasiakirjat ovat järjestelmällisesti arkistoitu ja löydettävissä jälkikäteen. On hyvin valitettavaa, että osassa tarkastuksen kohteena olleista hankinnoista oli asiakirjojen arkistoinnissa puutteita. Virastossa on kuitenkin viime vuosina painotettu ohjeistuksessa ja myös sisäisessä koulutuksessa hankinta- ja sopimusasioiden järjestelmällistä toteutusta ja arkistointia.

Maahanmuuttovirasto pitää hyvänä suosituksena huomion kiinnittämistä tarjousten määrään ja tarjouskilpailujen kiinnostavuuteen. Maahanmuuttovirasto käy matalalla kynnyksellä jatkuvaa vuoropuhelua toimittajien kanssa sekä kartoittaa markkinoita hankintojen valmistelussa. Käynnissä olevassa vastaanottokeskuspalveluiden hankinnassa käytetään dynaamista hankintamenettelyä, johon vastaanotetaan osallistumishakemuksia koko hankintamenettelyn ajan. Toimittajat osallistuvat aktiivisesti järjestettäviin tarjouskilpailuihin, esittävät toiveita niin kilpailutukseen kuin palvelun sisältöön liittyen. Tällä hetkellä osallistujia hankintajärjestelmässä on yli kaksikymmentä. Ensimmäisessä vastaanottopalveluiden sisäisessä kilpailutuksessa Maahanmuuttovirasto sai 6-9 tarjousta / osa-alue. Toisessa sisäisessä kilpailutuksessa tarjouksia saatiin yhteensä 15 eri tarjoajalta.

Ylijohtaja

Ilkka Haahtela

Ylitarkastaja

Pekka Martin

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 08.08.2023 klo 13:48. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

Lausuntopyyntö, tarkastuslausuntoluonnos

Jakelu Valtiontalouden tarkastusvirasto

Tiedoksi MIG_JL_Hankintaverkosto

08.08.2023

POL-2023-83358

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat

Poliisihallituksen lausunto tarkastuskertomusluonnoksesta

1. Lausuntopyyntö

Valtiontalouden tarkastusvirasto on lähettänyt Poliisihallitukselle luonnoksen tarkastuskertomukseksi viiteasiassa ja on pyytänyt Poliisihallitusta antamaan siitä lausunnon. Lausuntopyynnön tarkoituksena on kuulla Poliisihallituksen näkemys tarkastuksen havainnoista ja kannanotoista sekä varmistaa, että kertomusluonnoksessa ei ole asia- tai tulkintavirheitä. Lisäksi tarkastusvirasto on pyytänyt, että lausunnossa otetaan erityisesti kantaa kertomusluonnoksessa esitettyihin suosituksiin.

2. Poliisihallituksen lausunto

2.1 Hinnanmuutosehtojen määrittely hankintasopimuksissa

Tarkastusvirasto esittää suosituksenaan, että tarkastettujen hankintayksiköiden on syytä kiinnittää huomiota hinnanmuutosten ehtojen määrittelyyn hankintasopimuksissa ja että valtiovarainministeriön tulisi hankintatoimen ohjauksessaan selventää, millä tavalla indeksejä käytetään hankintasopimuksissa hinnanmuutosperusteina. Tarkastusvirasto kiinnittää tarkastuskertomusluonnoksessaan hankintayksiköiden huomiota oikean indeksin valintaan ja indeksiehtojen oikeaan käyttöön hankintasopimusten hinnanmuutosehdoissa.

Poliisihallitus toteaa, että tarkastusviraston näkemys hinnanmuutosehtojen ja indeksiehtojen oikean käytön merkityksestä julkisissa hankinnoissa on oikea. Indeksiehtojen käyttäminen on toimiva tapa järjestää se, että yleisen kustannustason muutokset tulevat huomioiduiksi varsinkin pitkäkestoisissa hankintasopimuksissa objektiivisesti ja tasapuolisesti niin, että sopimushinnat eivät niiden vuoksi muutu sopimuskauden aikana kummankaan osapuolen kannalta kohtuuttomiksi. Poliisihallitus haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että myös indeksisidonnaiset hinnanmuutosehdot voivat muodostua liian tiukoiksi tai jopa kohtuuttomiksi, jos niihin kytketään ehtoja, joilla rajoitetaan indeksin mukaisia hinnankorotuksia. Julkisessa hankin-

nassa sopimusehdot ovat osa hankinnan ehtoja, jotka tulee asettaa tarjouspyynnössä. Lähtökohtaisesti hankintayksikkö ei siis neuvottele keskeisistä sopimusehdoista, joihin hinnankorotusehdot tyypillisesti kuuluvat, vaan joutuu päättämään ja asettamaan ehdot yksipuolisesti. Vaikka markkinavuoropuhelulla voidaan selvittää toimittajien näkemyksiä sopimusehdoista ja niiden kohtuullisuudesta, riskinä on aina se, että hinnankorotuksia rajoittavat ehdot eivät vastaa markkinakäytäntöä ja muodostuvat liian tiukoiksi.

Tarkastuskertomusluonnoksessa tuodaan esille, että hintojen muutosta hallittiin tarkastetuissa hankintasopimuksissa kiinteillä hintajaksoilla ja hinnannuutosperusteilla. Kertomuksessa kiinnitetään huomiota muun muassa indeksin vertailuperusteeseen kiinteähintaisen jakson jälkeen ja hinnankorotuksen mahdollisen enimmäisprosentin määrittämiseen. Tarkastuskertomusluonnoksessa mainitaan, että ainakin kahdessa tarkastetussa hankinnassa hintoja sai korottaa kiinteähintaisen kauden jälkeen käyttäen vertailuperusteena sopimuksen alkuhetken indeksiarvoa. Kertomuksessa todetaan, että olisi yleisempää käyttää vertailuun kiinteähintaisen sopimusjakson päättymistä edeltäneen vuoden indeksiarvoa ja että sopimuksen alkuhetkeen sidottua vertailuperustetta (peruspistelukua) käytettäessä kiinteähintainen sopimusjakso ei suojaisi tehokkaasti kustannusten nousulta. Lisäksi tarkastuskertomusluonnoksessa mainitaan, että yksi keino hallita riskiä odotettua suuremmasta kustannustason noususta on pyrkiä sisällyttämään hinnankorotusehtoihin enimmäisprosentti, jota korotus ei saa ylittää. Poliisihallitus haluaa kiinnittää huomiota siihen, että nämä tarkastuskertomusluonnoksessa esille tuodut ehtoesimerkit tarkoittavat käytännössä sitä, että sopimuskauden aikaista yleistä kustannuskehitystä ei huomioida kokonaisuudessaan hankintasopimuksen hinnoissa, ja voivat sen vuoksi muodostua hinnannuutossehtoina liian tiukoiksi.

Kuten tarkastuksessakin on käynyt ilmi, julkisissa palveluhankinnoissa käytetään usein kiinteähintaista jaksoa sopimuskauden alussa. Kuitenkin mitä pidempi kiinteähintainen kausi sopimuksen alussa on ja mitä pidemmälle vertailuperusteena käytettävän indeksin peruspisteluvun määräytyminen siirtyy, sitä isommaksi muodostuu se riski, jonka toimittaja joutuu tarjoukseensa hinnoittelemaan ja jonka hankintayksikkö maksaa hinnoissaan sopimuskauden alusta alkaen. Riskiä kasvattaa edelleen se, jos sopimuksessa asetetaan indeksinkin mukaiselle hinnankorotukselle muita rajoituksia (esimerkiksi enimmäiskorotus).

Tiukat hinnannuutos ehdot voivat antaa sen vaikutelman, että hankintayksikkö säästää, kun sopimushinnat eivät nouse. Käytännössä tiukat ehdot voivat kuitenkin johtaa siihen, että hankintayksikkö maksaakin korkeampaa hintaa tarpeettomasti jo sopimuskauden alusta alkaen. Vaihtoehtoisesti voi käydä niin, että sopimus muodostuu sopimuskauden aikana toimittajalle tappiolliseksi tai jopa kohtuuttomaksi, kun yleisen kustannustason nousua ei huomioida sopimuksessa kokonaisuudessaan. Se voi johtaa toimitusvai-

keuksiin, toimituksen liikavaikeuteen ja väitteisiin sopimuksen kohtuuttomuudesta. Tiukat sopimusehdot voivat myös vähentää kilpailua, kun toimitajat, joilla ei ole kykyä kantaa ennakoimattoman kustannusnousun riskejä, eivät pysty jättämään tarjousta. Tämä on ristiriidassa sen tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyn tavoitteen kanssa, että hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että myös PK-yritykset pääsevät osallistumaan tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa ja että julkiset hankinnat ovat kiinnostavia erilaisten tarjoajien kannalta.

Poliisihallitus esittää, että hinnankorotusehtojen kohtuullisuuteen kiinnitetään asianmukaisesti huomiota, mikäli indeksien käyttöä tullaan ohjeistamaan valtiovarainministeriön toimesta kuten tarkastuskertomusluonnoksessa suositellaan.

1.2 Riittävän kilpailun varmistaminen

Tarkastusvirasto esittää suosituksenaan, että tarkastettujen hankintayksiköiden tulee kiinnittää huomiota tarjouskilpailuihin tulevien tarjousten määrään ja pyrkiä varmistamaan, että tarjouskilpailut ovat erilaisten tarjoajien kannalta kiinnostavia ja niihin on helppo osallistua, jolloin kilpailutuksessa voidaan saada aikaan riittävästi kilpailua ja useita hyviä tarjouksia.

Tarkastuskertomusluonnoksessa on jo huomioitu Poliisihallituksen havainnot siitä, että esimerkiksi tiukat tietoturva- ja muut turvallisuusvaatimukset sekä muut tarjoajalle ja hankinnan kohteelle asetetut vaatimukset voivat vaikuttaa tarjoamishalukkuuteen, kun kyse on esimerkiksi turvallisuusviranomaisen tuotannossa olevan tietojärjestelmän tuki-, ylläpito- ja kehityspalveluiden hankinnasta. Koska esimerkiksi poliisin omat henkilöresurssit järjestelmien ylläpitoon ja kehittämiseen ovat rajalliset, joudutaan kriittisiäkin järjestelmien sovellustuen, -ylläpidon ja -kehityksen palveluita hankkimaan markkinoilta. Tällöin toimittajalle joudutaan asettamaan paitsi turvallisuuteen liittyviä vaatimuksia myös tiukkoja palveluiden resursointiin, palvelutsoon ja jatkuvuuteen liittyviä vaatimuksia. Myös toimittajavaihdokseen ja palveluiden siirtoon liittyvät tehtävät ja vastuut joudutaan suunnittelemaan ja määrittelemään tarkasti riskien minimoiseksi ja toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi. Palveluiden siirto voi viedä merkittävästi aikaa ja aiheuttaa merkittäviä kustannuksia sekä viivästyttää järjestelmien kehittämistä ja muutosten toteuttamista niihin.

Poliisin tietojärjestelmät ovat pääosin Suomen poliisille räätälöityjä ja poliisin omistamia ns. on premises -järjestelmiä. Järjestelmiä ei ole mahdollista kilpailuttaa muutaman vuoden välein uudelleen, vaan niiden toiminta ja käyttö perustuvat siihen, että tuotannossa olevia järjestelmiä ylläpidetään, päivitetään ja kehitetään jatkuvasti. Palveluiden toimittajan tulee siis perehtyä järjestelmään ja sen teknologisiin ratkaisuihin hyvin ja sillä tulee olla riittävästi niihin liittyvää osaamista ja kokemusta, jotta se pystyy ottamaan ylläpidon ja kehittämisen tehtävät vastuulleen.

Poliisihallitus haluaa tuoda esille, että edellä kuvatut tekijät ovat omiaan rajaamaan kilpailua tämän tyyppisissä tietojärjestelmien sovellusylläpidon ja -kehityksen palveluissa. Vaikka kilpailua pyritään saamaan aikaan hankintalainsäädännön ja julkisen hallinnon linjausten mukaisesti muun muassa aktiivisella markkinavuoropuhelulla, tarjoajien määrä jää väistämättä rajalliseksi.

1.3 Hankinnan ennakoidun arvon ylittyminen

Tarkastuskertomusluonnoksen mukaan hankinnan kokonaishinnan arvioinnissa tarkasteltiin, onko hankinnan hinta kokonaisuudessaan vastannut suunniteltua, eli onko hankintayksikkö saanut palvelun ennakoimallaan, hankintailmoituksessa ilmoittamallaan hinnalla. Ylitykseksi ei kuitenkaan katsottu sopimukseen kuuluvia normaaleja lisätöitä, sopimuksen mukaista yksikköhinnan muutosta tai kustannusten kasvua sopimuksen piiriin kuuluvien palveluiden volyyminmuutoksen takia.

Poliisihallituksen henkilökortti- ja passijärjestelmän ja siihen liittyvien muiden järjestelmien tuki-, ylläpito- ja jatkokehityspalveluiden hankinta on arvioitu kokonaishinnan vastaavuuden osalta välttäväksi. Mainittu hankinta on tehty Poliisihallituksen omaan sovelluskehityksen puitejärjestelyyn perustuvana hankintana. Kuten tarkastuskertomusluonnoksesta todetaan, Poliisihallituksessa on käynnistetty ennakoitua enemmän uusia tietojärjestelmä-hankkeita, joissa on käytetty viraston oman puitejärjestelyn alaan kuuluvaa teknologiaa, ja tämän vuoksi on päätetty lähteä kilpailuttamaan uutta puitejärjestelyä, vaikka nykyisen sopimuskautta on vielä jäljellä. Puitejärjestelyn ja sen perusteella tehdyn palvelusopimuksen uudelleen kilpailuttaminen ennen puitesopimuskauden päättymistä johtuvat siis ennen kaikkea palveluiden volyyminmuutoksesta. Poliisihallitus haluaa tuoda esille, että syynä uudelleen kilpailuttamiselle ei siis ole se, että Poliisihallitus ei olisi saanut palveluja ennakoimallaan hinnalla, vaan se, että palveluiden tarve on osoittautunut ennakoitua suuremmaksi muun muassa lainsäädäntömuutosten ja teknologisen kehityksen vuoksi ja sen myötä myös ostettujen palveluiden volyymi on kasvanut.

Teknologiajohtaja

Jyrki Wasastjerna

Sopimuslakimies

Ari Koivumaa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 08.08.2023 klo 09:53. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

kirjaamo@vtv.fi

Valtiontalouden tarkastusvirasto
PL 1119
00101 HELSINKI

Viite: Tarkastuskertomusluonnos Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat 16.6.2023 (VTV D/368/04.06.01/2022)

KEHA-keskuksen lausunto tarkastuskertomusluonnokseen Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt KEHA-keskukselta lausuntoa tarkastuskertomusluonnokseen koskien tarkastusta ”Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat” (16.6.2023 D/368/04.06.01/2022).

KEHA-keskus on tutustunut tarkastuskertomusluonnokseen ja antaa siihen seuraavat kommentit:

Tarkastuksen havainnot ja kannanotot pitävät paikkansa ja kertomusluonnoksessa ei ole asia- tai tulkintavirheitä.

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusluonnokseen sisältyvät suositukset ovat kannatettavia ja toteuttamiskelpoisia ja KEHA-keskus on jo lähtenyt niitä viipymättä huomioimaan omassa toiminnassaan.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Palvelujohtaja Miikka Halonen ja ratkaissut johtajan sijainen Strategiajohtaja Jouko Nieminen

Liitteet	Kirjoita tähän
Jakelu	KEHA-keskuksen johtoryhmä
Tiedoksi	Kai Pirttijärvi, Raimo Kangaskoski, Arto Nykänen, Susanna Hurmalainen, Arto Kukkonen, Santtu Sundvall

7.7.2023

Valtiontalouden tarkastusvirasto
kirjaamo@vtv.fi

Viite: Tarkastuskertomusluonnos Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat 16.6.2023 (VTV
D/368/04.06.01/2022)

**Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto
tarkastuskertomusluonnokseen Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat**

Valtiontalouden tarkastusvirasto on pyytänyt Varsinais-Suomen ELY-keskukselta lausuntoa tarkastuskertomusluonnokseen koskien tarkastusta ”Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat” (16.6.2023 D/368/04.06.01/2022).

Varsinais-Suomen ELY-keskus on tutustunut tarkastuskertomusluonnokseen ja ilmoittaa, että sillä ei omalta osaltaan ole esittää näkemyksiä tarkastuksen havainnoista ja kannanotoista eikä myöskään korjausesityksiä mahdollisiin asia- tai tulkintavirheisiin.

Lausunnon on esitellyt strategiapäällikkö Timo Mäkelä ja ratkaissut ylijohdaja Olli Madekivi. Lausunto on hyväksytty sähköisesti, mistä merkintä asiakirjan viimeisellä sivulla.

TIEDOKSI Johtaja Tuovi Päiviö / Varsinais-Suomen ELY-keskus
Liikennejärjestelmäpäällikkö Hanna Lindholm / Varsinais-Suomen ELY-keskus
Kunnossapitopäällikkö Katja Levola / Varsinais-Suomen ELY-keskus
Suunnittelupäällikkö Antti Kärki / Varsinais-Suomen ELY-keskus
ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA-keskus

Väyläviraston lausunto Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomusluonnokseen: Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat

Väylävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua Valtiontalouden tarkastusviraston Valtion pitkäkestoiset palveluhankinnat - tarkastuskertomusluonnoksesta (D/368/04.06.01/2022). Väyläviraston näkemyksen mukaan tarkastusraportissa on kiinnitetty huomioita oikeisiin asioihin ja tehty tarpeellisia havaintoja.

Tarkastusraporttiluonnoksen suositusten 3. ja 4. voidaan katsoa kohdistuvan myös Väyläviraston pitkäkestoisiin palveluhankintoihin. Väylävirasto lausuu suosituksista seuraavaa:

”3. Tarkastettujen hankintayksiköiden on syytä kiinnittää huomiota hinnanmuutosten ehtojen määrittelyyn hankintasopimuksissa. Valtiovarainministeriön tulisi hankintatoimen ohjauksessaan selventää, millä tavalla indeksejä käytetään hankintasopimuksissa hinnanmuutosperusteina.”

Hinnanmuutosehtojen määrittely on tarkoituksenmukaista tehdä hankintakategoriakohtaisesti tai joissakin tilanteissa hankintakohtaisesti huomioiden hankinnan kaikki tavoitteet. Tasapuoliseksi ja oikeudenmukaiseksi koetut hinnoittelun kustannustason muutoksiin reagoivat hinnanmuutosehdot lisäävät omalta osaltaan kilpailutettavien sopimusten houkuttelevuutta ja siten todennäköisesti potentiaalisten tarjoajien tarjoushalukkuutta. Toisaalta hinnanmuutosehdoilla pitää kyetä turvaamaan riittävällä tavalla tilaajan kustannusennusteet, joihin tilaaja sitoutuu, eivätkä hinnanmuutosehdot saa kohtuuttomasti vyöryttää kustannusriskiä tilaajallekaan.

8.8.2023

Indeksien valinta ja käyttö hankintasopimuksissa edellyttää hankinnan kohteen ja sitä tarjoavien markkinoiden syvällistä tuntemusta. On myös syytä huomioida, etteivät indeksiehdot välttämättä sovellu kaikkiin hankintoihin. Erilaisia hinnoittelumalleja ja hinnanmuutosmekanismeja on paljon muitakin kuin indeksiehdot. Väylävirasto esittää, ettei indeksiehtojen käyttöä liian tiukkaan ohjeistettaisi ja hankintayksiköille jätettäisiin riittävästä liikkumavaraa arvioida hankintakohtaista sekä toimiala- tai markkinakohtaisia hinnoitteluratkaisuja.

”4. Tarkastettujen hankintayksikköjen tulee kiinnittää huomiota tarjouskilpailuihin tulevien tarjousten määrään ja pyrkiä varmistamaan, että tarjouskilpailut ovat erilaisten tarjoajien kannalta kiinnostavia ja niihin on helppo osallistua, jolloin kilpailutuksessa voidaan saada aikaan riittävästi kilpailua ja useita hyviä tarjouksia.”

Väylävirasto kannattaa riittävän kilpailun edistämistä julkisissa hankinnoissa hankintayksiköillä käytettävissä olevien keinojen puitteissa. Yksittäisten tarjouskilpailuihin saatavien tarjousten lukumäärään vaikuttavat kuitenkin moninaiset tekijät, eikä hankintayksiköllä välttämättä ole mahdollisuutta vaikuttaa niihin kaikkiin. Jatkuva ja tiivis vuoropuhelu markkinoiden kanssa edesauttaa ymmärryksen kasvattamisessa puolin ja toisin sekä hankintayksikköä tunnistamaan, mitkä tekijät tekevät tarjouskilpailuista houkuttelevampia.

Väylävirastolla ei ole muuta lausuttavaa asiassa.

*Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.
Väylävirastossa asian on ratkaissut hankintajohtaja Pekka Petäjaniemi ja esitellyt yksikönpäällikkö Katja Koskelainen.*

Liitteet Liite 1 Teknislouenteinen täsmennysehdotus

Jakelu Valtiontalouden tarkastusviraston kirjaamo

Tiedoksi Väyläviraston kirjaamo